

Meddelarinnan om sig själv.

Min far var båtsman Karp i
Hakarp. Och mor var från Forsås. Morfar var
korporalsoldat och hade varit med i krig i
tre år. Han var så rydligt skämg. Och han
hade tre medaljer. — Min morbror gav sig
till husslagare, när han var tio år gammal.
Jag var bara femton år, då
jag kom i tjänst hos Per Persson i Hakarp. Jag
fick sätta mig i den stora vävstolen och väva.
De hade vävstolar så stora, att en kunde knappt
äsa läst* — Per Persson var en riktig "skuggris";
han gjorde aldrig något ute, utan satt och spo-
lade kutor åt oss. "Du läka", sa han till mig, "du
* äsa läst = släpa lädet (på vävstolen)

blir aldrig en så'n vävrika som mor din." —
 "Ja Per," sa då min matmor, "jag vill, att väven
 skall vävas, så att en kan se på den, att den
 är ordentligt vävd. Man ser inte, hur länge hon
 har hållit på. Och hon är ju bara barnet!" Hon
 var ordentlig hon, Mor Bonna. Hon var född på
 gårdens, och hennes far hette Ola Bosson.
 Per Persson kallade vi alltid för
 "guffarn". "Nu kommer guffarn," kunde vi säga.
 På den tiden var det husbonde och matmor
 och inte herr och fru som nu. —

Jag minns, att som barn sa jag
 en dag till mor: "Det är tydligen, så soligt och var-
 mert det är i dag, mor." — "Ja," sa mor, "det är väl,
 för att han den där skall avrättas i dag på galgen
 backen." Men jag minns inte, vem det var.

Mats Persson.

3124

Mats Persson och hans hustru, de var dubbelkenskinner, så de kunde fått skriva till kungen för att få gifta sig. Mats Persson, han var inte snäll alltså han. Han hade en son bodde på hans ägor, och han hade två barn med henne. En gång, när han kom in, så tittade moran menade att det kallat till och menade, att han hade varit där. Det förstod han, och han blev arg och gick ut efter piskan och slog henne. Och hon sprang upp på 'nattkruan' och stängde dörrarna efter sig. När han sprang upp efter henne. Mor ratt och vände, och hon var så rädd, att en träs skulle bli brädd för henne, så att hon inte kunde

våra, för det hade ju hört, och då kunde
de tro, att hon satt och lyssnade. Och hon
hörde, hur han släpade henne i hårflä-
tan över golvet och slog henne. — De var
både hela den släkten utom Per Persson,
som jag hjälpte hos.

Hanna i Kullåkra och mordet på
undantagsfolket.

Hanna var dotter till Per Persson i Hakarp och Anna Olsson, som var syster till Ola Olsson. Per Perssons syster var Mattin Persson, Ola Persson på Fagelberg och Kerstin, som var gift med Ola Sonesson. Hanna hade en syster, som hette Kerstin, och hon var gift med Ola Sonesson. (Per Perssons far hette Per Larsson och han var född på Otto Olssons gård i Hakarp).

Hanna gifte sig med riksdagsman-
na-sonen Sune Olsson, och de bodde i Kullå-
kra vid "Ellisöast". Där hade de ett undantags-
folk, som Hanna ville ha bort. De sa, att hon

hade lust gift i kaffet till kärningen en gång, men
hon ville inte dricka det, utan det slogs ut till
grannarna, och de dog av det. — Sen lejde hon
ett par karlar, som skulle möda dem, så de
och på natten bröt de sig in i undantagshuset.
På den tiden hade de stora sängar med sparlaken
omkring, och när de kom in, så tog de sparla-
ken framför sig, för att de inte skulle bli
blodiga på kläderna. Då rkar de gulben i hat.
sen, och sen sprang de. Gummman hade kem-
pit upp i värm, och gulben sprang upp och
bort till Sonas, och slog på dörren och lät så
illa. Då ville Sonas ut, men Hanna sa: "Du får
inte gå ut, vad det än är!" På morgonen låg
gulben död kvar över stensjömen vid trappan.
Samuel hade fått på sig litet lasar och
sprungit till sina föräldrar i Våby utan att

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3124

byg sig om gubben. När Hanna och Sone kom
upp, så spände de för och körde till Hakearp.
Och det var det som folk stötte sig på, och
att hon inte anmälde det för länsmanen.

Su blev Hanna häktad och
släppt många gånger om. En sommar följde
hon med gamle "ligargubben" till Köpenhamn,
och de skulle stannat borta, men så kom
de igen, och då blev hon häktad. En gång,
när hon skulle inför rätta, så de att Sone var
alldeles förvirrad, och de sa, att han visste
om det också.

Hon kom från Karlshamns häkte
till Norrköping. De sa, att hon var med barn,
när hon rekte upp. Hon hade varit tillsammans
med en i Karlshamn. Och så fick hon ett barn
i Norrköping. — När jag lämnade till Per Persson,

Så kom det en dag en dam från Norrköping. Jag kallt i väststolen och värd. Och hon hälsade från Hanna och frågade, om de ville ta sig an hennes pojkar, men de svarade: "Vi har ställt fram en till konfirmation, och håller på med en till, så om vill vi inte ha flera av hennes barn." Och hon fick gå lika torr, som hon kommit.

Det sades, att Hanna hade sådant "framsyn" därpå i Norrköping; hon fick vara i köket. Men så en gång gav hon pojken en liten teka, och från den dagen tog de henne från köket in i värrummet.

Den yngsta dottern, Filda, som blev gift med Hög. Pettersson i Silpinge, reste till hemmen och knäpallade för honnen och bad för sin mor, och hon blev fri. Först bodde hon hos sina föräldrar i Hakearp, sen i Silpinge och

Hon och till slut i Kullåkra. Hon hade en
kärling, som hette Karin, hos sig och en gubbe.
Hon köp, och till slut blev hon så fattig, att
hon gick och boggde. Och så hade hon en, som
hon skickade till staden efter fylle, för det
skulle hon ha hemma alltid.

Hon var mycket hänsig och fram-
sagd. Hanna, och så vacker hon var sen, så
lovande vacker. Jag minns henne rätt väl.
Hon började ramma med fästman, när hon inte
var mer än 13 år. Och det var en som de kalla-
de Eriksa-Pellen, som hon hällde sig und, när
mammor var borta.

De gav henne skulden för det
där mordet, för hon hade inget band på sin
tunga, och det var de 'greorden', som gjorde det.
Och de som dödade gubben, bekände aldrig på henne.

3124

Ett bröllop.

Ja, jag kan tala om ett gammalt bröllop, ett riktigt stort bröllop. Jag var bara femton år då. Det var, när Ola Sönassons äldsta dotter, Hanna, gifte sig med Mats Svensson i Kalleberga, en ung livad lat, men han såg så förskräckligt. Hans far var Soren Mårtensson, och hans mor hette Bengta. Ola Sönasson hade den näst sista gården i Hakarp; riksdags-månggården var den sista.

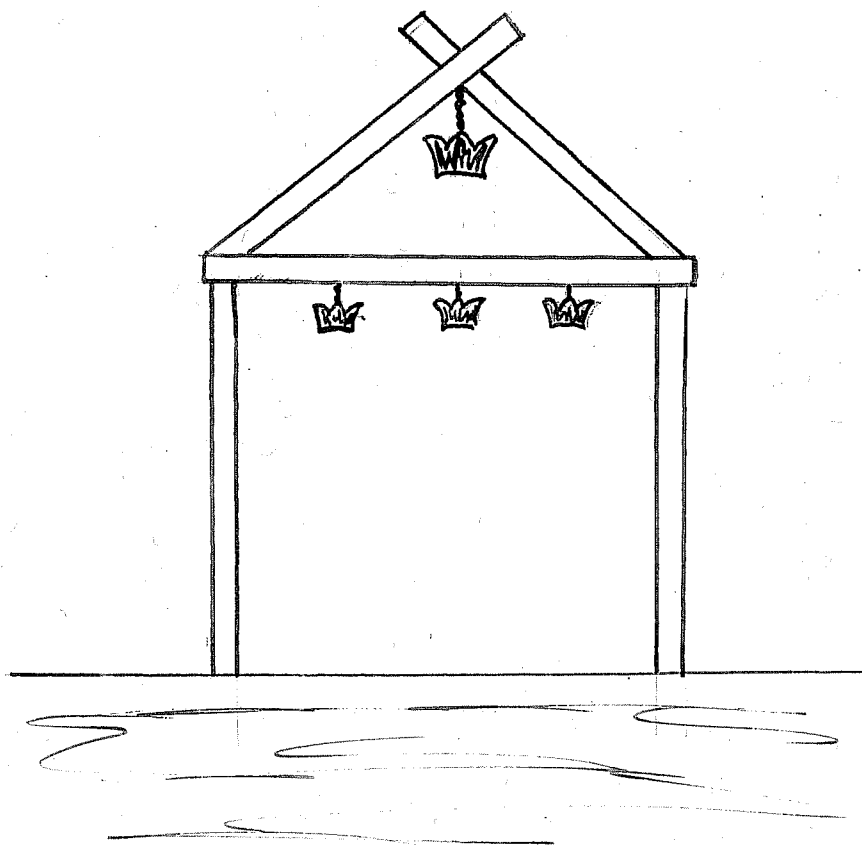
Det var förberedelser i åtta dagar åtminstone till det här bröllopet. De skulle både baka, brygga och slakta, för se de fick arbeta på den tiden. Så var där en torpare

på gården, som var kusin med bonden; och hans hustru, som Jönsa-Kajan, skulle vara litet förmör än de andra i köket; och hon var så fröjlekligt, den där karingen. Jag var där som springetös, och jag fick sitta och skura knivar och gafflar i timmaris.

Och så gjordes där äreportar, hela stråket ner. Bålmän och topare och alla så gjorde de äreportar. De voro bundna med granis, och så hängde det pappersblommor och kronor av pappersblommor i dem. Jag minns, att man gjorde i hundratals figlar, som skulle hänga i kronorna. Sen var äreportarna hopa-länkade med girlander, så det var som en allé från den ena gården till den andra. Det var väl minst fyra äreportar. Och det var vid midsommar, så det var ju gott om lör

12.

Bräpport vid bröllop. Vanlig sort.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3124

3124

och blommor. Hela plantet var majat med grönt. Det var en sådan vacker liten gårdsplan framför byggnaden med små lönnar i hörnen, och omkring de lönnarna hade de gjort runda bord med bänkar på. — De skulle vigas i salen eller loftet, som de sa. Det var ett stort rum, som gick tvärs över hela byggnaden. Där hade de nu ett altare och så ett par pal-
lar för brudparet.

En massa gäster skulle bjudas, och det var en som gick omkring med bjudningar-
na. Och han blev förstas trakterad, var han kom.
Jag tror, det var en som brukade gå ärenden
åt dem i Hakearp. — Släkter på båda hållen skul-
le bjudas och så bönderna i Hakearp; och så hade
brudgummen goda vänner i Rönneby, som
också skulle bjudas. Ja, jag minns så väl,

det var en av de där Ronneby-boarna, som hade slarvat ner sina byxor, och jag skulle bröta dem åt honom. Men han rekte inte, förän han hade tagit reda på den som hade gjort det, och hon fick en hel krona för besväret.

Jag tror bestämt, att Karin Stål skulle kläda bruden, för hon var allas uppserika. Hon var dotter till skollärare Stål, som var för Ringins. — Och så var det förtås många lärnor och marskalkar. Och ett vackert brudpar var det; oh, vad de var levande vackra både två! Hvarna kunde väl vara en 26 år, när hon gifte sig. — Brudgummen blev åkande hemifrån, och den som ledde för honom, blev sedan sväger till honom. Det var Mats i Bornmestorp, och under detta bröllopet blev Ola Sonassons andra dotter bekant med honom.

3124

När vigseln var över, så drack de;
de drack brudens skål. Och sen dansade de ett
mycket. Där var två spelmän, bla och jöse i
Skarup, och de spelade fiol och klarinett. Sen
dukades det till middag. Och det krusades för-
skräckligt: "Ja, jag behöver väl inte gå först!" -
"Bjud den eller den först!" - "Jag är väl inte äldst?"
Så lät det. — Brudparet skulle ut och visa
sig. Det var dubbeldörrar i salen utåt backen,
och de öppnades, så att folket kunde se in i
salen.

Andra dagen var det samma
gäster som första. Andra bondgårdar där i
Slakarps fick ta emot en del av de långväga
gästerna öfver natten. Se de var beståttade
hela raden, så de hjälpte varandra. Bruden
och brudgummen var också kvar andra da-

gm. På kvällen reste en del av gästerna och
på tredje dagen resten. Den tredje dagen reste
brudparet. Och den dagen skulle alla som
gjort äreportar ner till gården och ha mat,
och alla de underlydande. Den ene spel-
mannen följde med brudfolket, men den
andre var kvar, och nu dansades det och
spelades. Och de dansade, de gamla torpar-
kärningarna, och de kunde dansa de.

De sa för i världen, att den brud,
som hade fått barn, innan hon gifte sig,
skulle inte bära krona. "Om hon kan inte
ha någon krona, hon har kronan under för-
klädet," brukade de säga.

Begravning.

När man skulle på begravning, skulle man ha förning med sig, och den skulle bestå av: två pannkakor och ovanpå pannkakorna två brödkakor, en hög väfflor och köpta kakor. Så skulle man ha ett fat "likarnöck". Det var en sorts spånbakelser. -

De skulle ha mat innan de for till kyrkan och efter. Dagen därpå skulle de dit igen, och nu skulle alla ungarna med också. Och så skulle de ha en pannkaka och en halv kaka bröd med sig hem.

Pigornas tillkallord till matmodern.

När mor var ung och var ute och
hjälpte, så sade alltid pigorna namnet
till sin matmor. "Hör du Kerstin lilla", kunde
hon t. ex. säga till sin matmor. Men senare,
när hon blev äldre, blev det vanligt, att de
sa: "moran" eller "matmorn".

Blekingedräkten.

Flickorna på Per Persa-gården ha-
de ofta blekingedräkt, när de gick till kyrkan,
och stor blomsterbukett i handen. — Och min
mormor hade den gamla blekingedräkten.
Det var röd kjol och bälte om livet, och en
stor schallett, som låg i brems på ryggen. Så
var det svart liv, och så vit klut, kluten un-
der hakan. De riktigt gamla hade en liten mör-
sa under kluten. Den var som en liten fallrits.

Jag minns en gammal gubbe, som
hade blekingedräkt. Han var klädd i korta by-
xor och vita strumpor med åttablador över ut
och invändigt. Så hade han en kort, ljusblå tröja
med silverknappar. Byxorerna var gula.